

Ima vsak četrtok
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na doma
na celo leto K 4.—
na pol leta " 2.—
na štiri leta " 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tla-
hovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pocamenzni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 13.

V Mariboru, dne 27. marca 1902.

Tečaj XXXVI.

Vstajenja dan.

Veliko je moral pretrpeti božji Izveličar na zemlji. A izpolnjeval je voljo božjo in ta zavest ga je krepila in osrčevala. Ko je bil v grob položen, menili so sovražniki, da bo sedaj nastal mir. Kristus pa je premagal tudi smrt, vstal z lastne moči od smrti, in njegovi nauki so zmagonosno začeli prodirati po celem svetu.

Naš slovenski kmetijski narod nima sedaj zlate dobe. Trnjevo pot mora hoditi. Vse, kar ima, hočejo mu vzeti zlobni nasprotniki. Silijo ga, naj pušča v nemar svoj materin jezik in se oprime tujega. Kdor ljubi domačo besedo je zaničevan, spoštovan pa vsaka propalica, ki zataji svojo slovensko mater in njeno govornico.

Sedajne gospodarske družabne razmere tlačijo tudi našega kmeta. Noč in dan se trudi pri težkem delu, vse poskuša, a sad njegovoga truda je — propadanje. Delo stane ga več nego dobi za pridelke. Zato lezejo dolgovi na njegovo posestvo, z njegovega doma pa odhajajo posli za posli, ker jih ne more primerno plačevati. Z dolgovi, a brez delavcev mračno gleda naš kmet v bodočnost. Drugi stanovi se združujejo, kadar se jim slabo godi, ter zahtevajo pomoči od vseh strani, avstrijski kmet pa molči.

Toda obupati ne velja! Obup jemlje človeku in celemu narodu življensko moč. Ampak vzdramiti se moramo, odbijati napade, odstranjevati ovire ter pogumno korakati naprej do sreče, katero nam je določila božja Previdnost v zgodovini človeštva.

V srcih imamo zavest, da ne delamo proti božjim naredbam in s to zavestjo moramo na pozorišče narodov, da si priborimo tamkaj nam določeni prostor. Le s pogumnim, krepkim, zavednim delom za našo bodočo srečo se bomo ohranili, le na ta način bo prišel tudi za naš slovenski narod vstajenja veseli dan.

Zatrti niso spečih,
Ne bodo nas bedječih!

Boj za Celje.

Nemci v Avstriji sicer nimajo večine, vendar bi radi oni sami gospodovali. In gospodovali bi radi, kakor jih je ravno dobra ali slaba volja, ne pa kakor zahteva pravičnost. To se je zopet jasno pokazalo pri vprašanju o celjski slovenski gimnaziji. Ta gimnazija je za mesto Celje in okolico ter sploh za celi celjski in brežiški okraj velike vrednosti. Slovenski stariši pošiljajo v svojo nadarjene sinove, da jih spravijo k boljšemu kruhu. Toda Nemci so si vbili v glavo, da ta gimnazija mora prenehati. Nič, popolnoma nič jim sicer ne škodi ta zavod, a oni ga nočejo, in ker ga nočejo, mora izginiti.

V državnem zboru so zahtevali, da se celjska gimnazija opusti. Vodja Nemcev, ki so nasprotovali celjski gimnaziji, je bil halbenrajnski grof Stürgkh. Naši slovenski poslanci Berks, Ploj, Robič, Žičkar so v temeljitih govorih dokazovali pred državno zbornico, da je celjska gimnazija potrebna za slovenskega kmeta in delavca,

a tudi za slovenskega meščana in tržana. A vkljub temu so ostali pri svoji trdoglavnosti in zahtevali, da se zavod na vsak način odpravi. Vlada jim je bila prijazna. A vse to ni nič pomagalo.

Dne 21. t. m. je prišlo v državni zbornici do glasovanja. Glasovalo se je o Stürgkhovem predlogu, da se naj celjska gimnazija opusti. Že na vse zgodaj istega dne je prihitel Stürgkh v zbornico, da bi zbral in vodil Nemce pri glasovanju. Vsi Nemci so bili že pridobljeni, le konservativna nemška stranka še je cincala. Zdela se ji je stvar Slovencev pravična in pekla jo je vest. Zato so hoteli konservativci staviti k Stürgkhovem predlogu pristavek, naj se celjska zadeva poravnava v sporazumljenju slovenske in nemške stranke na Spod. Štajerskem. Stürgkh je vedel, da se ta dostavek gotovo sprejme, četudi njegov predlog dobi večino. Tudi to je vedel, da Slovenci ne bodo nikdar prišli do takega sporazumljenja, da bi pustili celjsko gimnazijo prenehati. Pustiti se mu je, da so konservativci pustili dostavek. Kakor hitro pa so ga pustili pasti konservativci, poprijel se ga je Slovincem na ljubo katoliško-narodni češki poslanec dr. Hruban.

Ob 4. uri popoldne se je začelo glasovanje, najprej o Stürgkhovem predlogu, potem pa bi naj prišel na vrsto dr. Hrubanov dostavek. Zbornica je bila polna, kakor malokedaj. Stranke so poklicale vse svoje člane do zadnjega na Dunaj. Le bolnikov ni bilo. Z napeto pozornostjo se je zasledovalo glasovanje. Ministerski predsednik, zbornični predsednik, zbornični zapisničarji in mnogo

Listek.

Vstajenja dan.

Spisala Lucija Čagranova.

»Pomlad je tu, čas novih sanj in nad!« Tako me je pozdravil zlati solnčni žarek, ki se je uprl v okno in pokukal v sobo; poljubil in pobožal duhteče vijolice na mizi in kakor sladak sen švignil po njih nežnih, modrih cvetih. Veselja so zatrepatale vijolice, saj so že dolgo hrepenele po zlatem solnčecu, zaduhtele so omamljivo, in njih mehki vonj se je razširil po sobi.

Ali nemirnež ni ostal dolgo pri njih; preskočil je s cvetlic na mizo, od mize na črnilnik in od črnilnika na knjigo, katero sem baš z velikim zanimanjem čitala. O, ti porednež!

Pa kaj bom nevoljna nad njim, nad samo jednim žarkom. Samo jeden žarek? — Ne! s tem še nisem zadovoljna. In odprla sem na široko okno, odgrnila preproge in solnčni žarki so se vsuli po sobi in potopili vse predmete v svojo svetlobo liki morja.

A nisem se dolgo veselila blestečih se žarkov: solnčna krogla se je pomikala vedno nižje in ni bilo dolgo, ko je zatonila za goro.

O, kako je sedaj pusto in prazno! A jutri ob tem času zopet obišče mojo sobico.

pozno sicer, a takrat jo objema z nepremagljivo svetlobo, kakor bi jo hotelo potolažiti, da je ni obiskalo celi dan, do sedaj — —

Solnčece drago! Vsakega posebej pobožaj, tu pogladiš veselo, tam resno lice; temu pobjaziš gube na čelu, onemu privabiš smehljaj na ustnice! Solnčece ljubo!

Ste-li kedaj mislili na onega, ki le redko občuduje svetlobo solnčnih žarkev, ki ga skoro motijo, saj je v življenju vžival več teme nego luči, ki je bil rojen za temo? —

Kaj ne, to se vam pač čudno zdi! In vendar je tako, dragi bralec. Kdo še ni videl jednega izmed onih trpinov, ki delajo dan na dan v globokih, nevarnih in mokrih rudokopih; lice jim je brez barve, mračen pogled in oprezna enakomerna hoja, tu pa tam globok vzdih, nas spominja na one, katerim je nemila usoda odločila, da prebijejo svoje življenje v podzemskih prostorih. In življenje jednega izmed teh trpinov, kateremu usoda ni bila nič bolj naklonjena kakor njegovim tovarišem, dasiravno bi zaslužil boljšo bodočnost, vam hočem tukaj narisati.

Njegov oče, ded in praded, vsi so bili prav taki trpini-rudarji. In najmlajšemu potomcu, imenoval se je Ivan, so odločile že rojenice ob rojstvu isto usodo.

A on je v mladosti sanjal o drugačnem življenju, bil je vedno najpridnejši učenec in

na skrivnem je gojil nade, da ne bo trpel kakor njegovi predniki, da bo »gospod« in tako pomagal svojem. Pa to je bila le domišljija, ki se mu je od daleč prijazno nasmehovala, se vedno bolj izgubljala in slednjič izginila v gosti megli.

Dokončavši šolo, ga niso vprašali svojci po njegovih željah, saj bi mu jih tudi ne mogli izpolniti, in zgodilo se mu je kakor poje pesnik

Moj up je šel po vodi . . .

Naravno se jim je zdelo, da bo Ivan rudar, kakor je bil njegov oče, ded, praded. Ni ugovarjal; le ustnice je stisnil, a drugi dan je bil že ud mnogobrojne družbe, katere znamenje je rovnica in jamšarica.

Prišedši od dela, ni se razveseljeval s svojimi tovariši, ki ga niso razumeli; njegova jedina zabava so bile knjige, za katere je izdal vsak prihranjen novčič. Saj je izvedel iz njih, kako se godi onim, ki so srečni in zadovoljni, ki niso navezani na borni, trdi kruhek kakor on; sanjal je o onih, katerim ni usoda delila kakor njemu tankih koščekov kruha, temveč ga še sladila z medom. Ptiki so završali nad njim in odleteli. Milo se mu je storilo pri srcu, dve gorki, svetli solzi sta se potočili po bledem obrazu trpinovem in nehote je milo vzdihnil:

poslancev je štel glasove. Izid glasovanja je bil, da je bil Stürgkhov predlog odklonjen z 203 glasovi. Zanj je glasovalo le 170 poslancev. Proti so glasovali vsi nemški poslanci in izmed katoliških nemških poslancev opat Treuinfels ter njegova prištaša Trap in Türckheim. Glasovanja pa se je zdržalo 17 katoliških nemških poslancev, med njimi tudi baron Morsey, in vsi socialdemokrati.

Ko se je naznanil izid glasovanja, so slovanski poslanci začeli burno ploskati. Njih srca so kipela narodnega navdušenja in veselja. Nemci pa so tulili, kakor obstreljene zveri. V dvorani je bil nepopisen hrušč. Ministerski predsednik je postal ves blede ter izgubil iz zbornice.

Nemški poslanci so uvideli, da v državni zbornici ne morejo delati proti volji nemških poslancev. Slovani pa so se veselili, da so zopet enkrat premagali nemško trmoglavost.

Nemški listi kar divjajo zaradi tega poraza, zaradi slovanske zmage. Mi Slovenci pa smo veseli, ker je zmagala naša pravična zahteva glede celjske gimnazije, a tudi zaradi tega, ker je nemška ošabnost bila tako sijajno premagana. Slovan gre na dan!

Lepo pisanko so nam prinesli naši državni poslanci za Velikonoč domov iz Dunaja. Mnogo so delali in trpeli zadnji čas, a naj jih tolaži zavest, da so storili svojo narodno dolžnost in da so jim volilci za to iz srca hvaležni.

Državni zbor.

Dunaj, 25. marca 1902.

Boj za celjske slovensko-nemške gimnazijske razrede — naša zmaga!

Več dni je trajala bitka, ki se je večinoma sukala radi Celja; slednjič smo srečno zmagali Slovenci. Branila sta celjske razrede državna poslanca Bastis in Žičkar, deloma tudi dr. Tavčar; streljal pa je na nje s silno slabimi papirnatiimi patronami dr. Pommer; nemški profesor je bitko zgubil. — V sredo 19. marca je govoril o celjski postojanki Berks, v četrtek Žičkar, v petek Pommer. Za Pomerjem je besedo imel nemški katoličan opat Treuinfels, ki je izjavil, da bo glasoval za pravične zahteve Slovencev. Slovanski poslanci so mu živahno ploskali, nemški, osobito pruski ga strastno napadali in zmerjali. Začelo se je glasovati po imenih. Ker so Nemci zahtevali, da se morajo črtati stroški za nekatere slovenske srednje šole, med njimi tudi za slovensko-

nemške gimnazijske razrede v Celju, se je glasovalo najprej tako-le: Tisti poslanci, ki so zato, da se sprejmejo stroški za vse srednje šole — toraj tudi za Celje, — kakor je nasvetovala vlada, so glasovali z dá; oni ki so zahtevali, da se opustijo nekatere slovenske šole, med njimi tudi Celje, so glasovali z ne! To glasovanje se je končalo srečno: 239 poslancev je glasovalo z dá, 144 z ne! S tem je bil obstanek celjskih razredov rešen za l. 1902. Potem je prišla na vrsto glasovita Stürgkhova resolucija, v kateri se zahteva od vlade, naj s prihodnjim šolskim letom opusti celjske slovensko-nemške razrede, enako pa tudi slovensko-nemške vsporednice v Mariboru in naj ustanovi slovensko spodnjo gimnazijo v Mariboru. Mnogo poslancev, kakor tudi ministra Körber in Hartel so imeli vsak svoj alfabetični zapisnik poslancev ter sproti zaznamovali, kako je kateri poslanec glasoval in sproti šteli glasove. Vsa zbornica je bila razdražena, rekel bi: nekako elektrizirana. Ko smo prišli z glasovanjem do črke «k», bili smo Slovani v večini za 24 glasov, potem smo pa padali na 18, 14, 8 in na 2 glasa večine; padli smo dalje tako globoko, da so imeli levičarji že večino 2 glasov. V drugi polovici alfabeta pa smo napredovali zopet mi. Sklepni račun je bil: 203 poslanci so glasovali zoper Stürgkhov predlog, 170 jih je glasovalo za-nj. Napad na celjske razrede se je toraj odbil s 33 glasovi večine.

Ko je predsednik zbornice naznanil vseh glasovanja, je nastal po zbornici nepopisen šum, krik in vik. Desnica je pozdravila naznanilo predsednika z velikanskim ploskanjem, medtem ko so premagani nemški vitezi škripali z zobmi, vpili, žvižgali, ropotali in razbijali ob klopi, da ni bilo mogoče več razumeti besede zborničnega predsednika. Hotel je predsednik še naznaniti to in ono; a vse zaman; nihče ga ni več razumel. Ropot je trajal dalje. Ubogi predsednik si ni mogel pomagati drugače, kakor da je zapustil svoj sedež in zbornico. Zadnja seja pred veliko nočjo je bila s tem zaključena. Omeniti je, da predno se je začelo glasovanje, je še poročevalec grof Stürgkh priporočal, naj se sprejme njegov nasvet, da se premestijo celjski razredi v Maribor. Toda nastal je med njegovim govorom tak hrup po zbornici, da grofa ni bilo mogoče razumeti. Čehi so začeli vpiti: »Doli z grofom Stürgkhom!« in mož je obmolnil. Najbrže je slutil, da ga bo zbornica obsodila. Tako se je tudi zgodilo. Ves blede in prepaden je slonel ob desnici na svojem sedežu, ko je moral poslušati, da je odbit njegov napad na Slovence.

Katere stranke so pa pomagale nam Slovincem do zmage? Glasovali so za obstanek celjskih razredov: Slovenci, Hrvati, Čehi, Poljaki, Rusini, obadva Srba, Rumuni, Italijani, češki veleposestniki in 3 nemški katoliški poslanci, namreč: opat Treuinfels, grof Dürkheim in grof Trapp. Navzoči so bili vsi slovenski in vsi hrvatski poslanci; Čehov je manjkalo treh, Poljakov dveh, enega Rusina; vsi ti so bolani; eden Čeh je moral oditi k pogrebu svoje matere. Proti Slovincem so oddali glasove: vsi pruski, vsi nemški narodnjaki, nemški naprednjaki, krščanski socijalci z dr. Lueggerjem, Scheicherjem, Schöpferjem in Kühschelmom, med tem, ko je bil odsoten vrli Schneider; nemški ustavoverci so glasovali vsi proti nam (med njimi vsi 4 štajerski ustavoverci: Attems, Stürgkh, Moskon in Hackelberg). Kranjski grof Barbo se je odstranil, zoper nas pa je glasoval baron Schwegel. Izmed nemških katoliških poslancev so bili proti nam vsi štajerski Hagenhofer, Wagner, Huber in Schweiger, med tem, ko se je odstranil Morsey. Proti nam sta glasovala tudi Kathrein in Fuchs, kar nas je posebno zbolelo; večina katoliških nemških poslancev se je odstranila. Kaj pa socijalni demokrati? Ti so se zdržali glasovanja in pustili na cedilu svojega voditelja Pernerstorferja, ki je v proračunskem odseku glasoval proti Slovincem.

Da smo zmagali Slovenci, za to se imamo zahvaliti Italijanom in nemškimi katoliškimi poslancem, izmed katerih so vsaj trije glasovali z nami, velika večina pa se jih je odstranila. Italijani so se šele zadnji trenotek odločili, da glasujejo z nami. Storili so to iz maščevanja nad Nemci, ki niso privolili, da se hrvaška gimnazija iz Pazina v Istri premesti v Kastav. Blizu to, kar Nemci zahtevajo zastran celjske gimnazije, naj se prestavi iz tega »velikega nemškega mesta« v Maribor, so zahtevali Lahi, da se namreč hrvaška gimnazija iz Pazina odstrani v oddaljeni Kastav. Z 21. marcem 1902 smemo Slovenci biti sicer zadovoljni, toda nikar ne mislimo, da bodo po tem udarcu mirni ostali naši nasprotniki.

Politični ogled.

Kmetski shod v Gradcu. Na velikonočni torek bodo imeli nemški katoliško misleči kmetje zborovanje svojega kmetskega društva v Gradcu. Društvo ima že 28.000 udov. Sad tega društva je močna kmečka posojilnica in hranilnica za vse nemške kmete, in kmetska zavarovalnica. Na shodu bo go-

„Oh, da ni mi perje dano!
Rad, o rad bi spremljal te;
Pa v ledovje zakovano
Moje revno je srce.“

Blagroval je urne ptice, blagroval je srečne ljudi ter jim voščil srečo, le kadar je drdrala mimo njega kočija z veseljaki, tedaj se je zgrozil nad onimi, ki ne sejejo, pač pa žanjejo — žanjejo njegov trud.

Dan je tekkel za dnevom, mesec za mesecem, leto za letom. Sam ni vedel, kedaj je ta čas prešel, saj dan je bil prav tak kakor prejšnji, novo leto enako staremu.

In danes na veliko soboto se je oziral Ivan na dolgo dobo skoro petnajst let, odkar je zamenjal pero z rovnico, knjigo z jamšarico.

Kako živo se spominja prvih velikonočnih dni, katere je preživel pod zemljo. S telesom je bil tu, a njegov duh je bil v luči, slišal je žalni »miserere« v cerkvi, čul veselo »alelujo«, videl v duhu množico, ki se je klanjala Križanemu. Mislil je na pomlad, — na solnce — na ljubo, zlato solnce.

A te misli so ga vznemirjale par let, potem je skoro pozabil na to, kaj se godi nad njim. Delal je neumorno kakor stroj, a duša ni bila pri delu, živela je v posebnem svetu. In privadil se je tako temi, da ni pogrešal solnca, saj ga je imel v fantaziji, ni pogrešal gorkote, imel jo je v srcu.

A glej čuda! danes po tolikih letih se mu obnavljajo tisti spomini kakor takrat v mladostni dobi, ko je preživel prvi veliki teden pod zemljo. A današnji spomini so živeji, močnejši kakor takrat; oživijo ga tako, da pozabi na svoje bajno solnce in zaželi si pravega, zaželi zopet videti spomlad — vstajenje. Le še par ur in vrže rovnico in potem ven! — ven! iz zaduhlega rudnika v krasen svet.

A čuj! — Od daleč votlo bobnenje! — zamolkli grom — zemlja se stresa! So-li prišli duhovi, ki hočejo varovati zaklade v zemlji in se sedaj maščujejo nad drznim človekom?

Strop se maje, — podstave se zibljejo, a Ivan obstoji od strahu kakor k zemlji prabit.

Je-li to konec? — Ne, ne! Le jedenkrat naj še vidi naravo, le jedenkrat naj živi kot drugi, naj ne bo v življenju in smrti pokopan! Kakor blisek se mu drve misli za mislijo, ko hiti proti izhodu. Za njim pa šumi kakor bi padali hrasti in pokale skale.

Otet je! — Za njim smrt, — pred njim življenje! — Če bi se bil obotavljal še par trenutkov!?

Že sama misel ga stresa in navdaja z grozo. Je-li čuda, da sklene po dolgih letih si izbrati drug košček kruha, bodisi še tako majhen in trd, da ga bo le vžival v luči!?

Množice se pomikajo proti cerkvi. Ivan se pridruži molilcem, da počasti Stvarnika, da ga zahvali za — svoje vstajenje.

Po milem, pomladanskem zraku zadoni ubran akord zvonov, oznanjujoč vstajenje, vabeč vsako stvar k veselju.

Le doni, zvon, le doni! Spominjaj nas vesoljne ljubezni, da pride tudi za nas veseli dan vstajenja, dan vstajenja milemu narodu slovenskemu!

Velikodušnost in poštenje.

Iz medjimurskega prevel I. Zl. L.

Neka zelo siromašna žena, katere edino veselje je bila njena dobra in krepostna hči, je sla nekega dne s svojo hčerjo k dobro znauemu kardinalu Farnese, kateri je pozneje postal papež z imenom Pavel III. (1534—1549).

Dovoljen jima je bil pristop h kardinalu. Revna mati je žalostno pripovedovala svojo bitko osodo, in je rekla, da ju hoče gospodar tiste hiše, v kateri stanujeta, nagnati izpod strehe, ker mu nima s čim plačati stanarine. Dasi je gospodar silno bogat, vendar noče čakati uboge vdove za pet cekinov. Zato je prišla k dobremu kardinalu prositi pomoči.

Izkušeni kardinal je spoznal iz odkritega obraza in priprostega pripovedovanja, da ste